

Conas a chuirimid ag imeacht é?

Súil thapa ar an gceacht

Taispeáin bréagán a chastar le heochair, lig dó stopadh, agus fiafraigh conas é a chur ag imeacht arís. Taispeáin na ceithre réad (bréagán a chastar le heochair, tóirse séalaithe, carr brú, roithleán ghaoithe) agus iarr ar na páistí tomhas a dhéanamh le hordóga suas, ansin bain triail as an tóirse le chéile sula dtéann siad timpeall go saor ar stáisiúin don chasadh, don bhrú agus don séideadh. Bailigh an rang le chéile chun na réada féin a shórtáil i gceithre fhonsa a bhfuil lipéid orthu — casadh, cadhnra, brú, gaoth — agus déan cinnte go dtéann an tóirse faoi chadhnra. Tarraingíonn na páistí rud amháin a chuir siad ag imeacht agus marcálann siad conas (eochair, saighead, puth, cadhnra), ansin roinneann siad é i gcomhrá tuisceana ina dtaispeánann siad a bpictiúir amháin.

Cuspóirí foghlama

- Bealaí éagsúla a thriail chun bréagán nó réad a chur ag imeacht
- Réada a shórtáil de réir an ruda a chuireann ag imeacht iad: casadh, cadhnra, brú nó gaoth
- A rá cad a chuireann réad amháin ar a laghad ag imeacht

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

An lá roimh ré: ullmhaigh trí thráidire (bréagáin mhóra láidre a chastar le heochair; carranna brú simplí amháin — gan meicníocht tarraingthe siar; roithleáin ghaoithe) chomh maith le dhá thóirse shéalaithe a choinníonn tú agat féin. Bain tarraingt as gach eochair, roth agus cnaipe ar na bréagáin a chastar le heochair mar thástáil; cuir i leataobh aon pháirteanna scaoilte. Sceitseáil ceithre lipéad pictiúr agus focal (eochair, cadhnra, lámh ag brú, puth/scamall). Ná húsáid cadhnraí bonn; fanann na cadhnraí breise agatsa.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
bréagáin mhóra láidre a chastar le heochair	4	rang	trealamh na scoile	bréagán amháin a chastar le heochair, á roinnt ag stáisiún faoi stiúir an mhúinteora, fad a úsáideann grúpaí eile amadóir cistine a chasann tú
tóirse cadhnra a bhfuil urrann an chadhnra séalaithe agus dúnta le scriúnna air	2	rang	trealamh na scoile	tóirse séalaithe amháin i do lámh féin a lasann an rang ar an mbrat urláir, gach duine ina sheal
carranna bréagáin brú simplí (gan meicníocht tarraingthe siar)	4	rang	seomra ranga	liathróidí beaga a bhrúnn na páistí ar feadh lána atá marcáilte le téip
roithleáin ghaoithe	6	rang	ollmhargadh	gaothráin pháipéir a chroitheann na páistí, nó stiallacha páipéir shíoda a shéidtear go réidh
fonsaí nó tráidirí sórtála le lipéid pictiúr agus focal (casadh/eochair, cadhnra, brú, gaoth/séideadh)	4	rang	seomra ranga	ceithre bhileog pháipéir ar an urlár mar mhataí grúpa, leis na leideanna pictiúr céanna sceitseáilte orthu
téip cumhdaigh le haghaidh lána gearr do na carranna	1	rang	seomra ranga	úsáid imeall ruga mar lána
páipéar bán le haghaidh tarraingthe	1	dalta	seomra ranga	taobh cúil seanpháipéir nó clár bán, agus glan é tar éis an roinnte ag an bhfonsa

Pointe sábháilteachta

Fanann na tóirsí séalaithe agus dúnta le scriúnna; ná húsáid cadhnraí cnaipe ná cadhnraí bonn; fanann na cadhnraí breise agatsa amháin. Bain tarraingt as na bréagáin a chastar le heochair chun féachaint an bhfuil páirteanna scaoilte orthu. Ná bíodh aon rith le bataí na roithleán gaoithe in aice le haghaidheanna.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Cas bréagán amháin le heochair ionas go siúlfaidh sé, lig dó stopadh, agus fiafraigh Conas a chuirimid ag imeacht arís é? Glac le dhá nó trí smaoineamh amháin. Coinnigh i bhfolach na bréagáin eile ó na stáisiúin agus ainmneacha na gceithre chineál.
- **Féach agus déan iontas:** Taispeáin gach réad ina sheal agus iarr tomhas le hordóga — Cad a cheapann sibh a chuireann é seo ag imeacht? Athluaigh focail na ndaltaí go héadrom, ach ná scríobh lipéid na gcineálacha ar an gclár, ionas go smaoineoidh na páistí ar an réad atá i do lámh, seachas ar liosta focal.
- **Bain triail as iad a chur ag imeacht:** Cuid A: coinnigh tóirse séalaithe i do lámh agus abair uair amháin: Ligeann an lasc dó imeacht. Is é cadhnra atá istigh ann a chuireann ag imeacht é. Ní osclaímid é. Tabhair dhá thóirse timpeall ionas go mbrúfaidh gach páiste an lasc chun é a lasadh agus a mhúchadh. Cuid B: léirigh go tapa casadh, brú agus séideadh réidh, ansin lig do ghrúpaí de cheathrar go seisear dul timpeall go saor. Seas gar don tráidire ina bhfuil na bréagáin a chastar le heochair. Téigh timpeall ag fiafraí Cad a rinne sibh chun é a chur ag imeacht?
- **Sórtáil cad a chuireann ag imeacht iad:** Leag amach ceithre fhonsa le lipéid pictiúr agus focal. Abair an péire uair amháin: casadh le heochair i gcomparáid leis an ngaoth, puth aeir a shéidimid. Coinnigh gach réad in airde le go ndéarfadh an rang le chéile cá dtéann sé, ansin cuir ina áit é. Sula gcuirtear an tóirse isteach, taispeáin an lasc agus buail go héadrom ar cheann dúnta an chadhnra: Bhrúigh sibh an lasc... is é cadhnra istigh a chuireann ag imeacht é — abraíodh an rang le chéile cadhnra agus tú á chur ina áit.
- **Tarraing conas a chuir tú ag imeacht é:** Sé nóiméad: tarraingíonn na páistí pictiúr amháin nó dhá phictiúr de rudaí a chuir siad ag imeacht, le marc a léiríonn conas (saighead, eochair, puth, dronuilleog cadhnra). Léirigh marc 'conas' amháin ar an gclár, fág na fonsaí le feiceáil mar áis, ansin cuir ceist os ard ar thart ar leath an ranga: cad a chuir tú ag imeacht, agus cad a rinne tú?
- **Comhrá tuisceana:** Ó bhéal amháin, leis an rang ar fad. Athluaigh: Casaimid an ceann seo le heochair. Tá cadhnra ag teastáil ón gceann seo. Brúimid an ceann seo. Cuireann an ghaoth an ceann seo ag casadh. Má deir páiste nach gcuireann ach lasc nó leictreachas rudaí ag imeacht, taispeáin an roithleán gaoithe agus an carr brú arís.

Cad ba cheart a fheiceáil

De ghnáth cuireann na páistí an bréagán a chastar le heochair faoi chasadh (eochair), an tóirse faoi chadhnra, an carr faoi bhrú, agus an roithleán gaoithe faoi ghaoth/séideadh, agus is féidir leo a rá cad a rinne siad le réad amháin ar a laghad. Má chuireann páiste an tóirse faoi lasc nó faoi sholas, athluaigh don pháiste go dtéann sé faoi chadhnra, agus an tóirse séalaithe le feiceáil. Má deirtear gurb é an méid an riail, athraigh treo an chomhrá: teastaíonn an cineál ceart cumhachta ó gach rud chun imeacht.

Míthuisicintí agus idirghabhálacha

- **Imíonn an tóirse mar gheall ar an lasc (nó ar an solas) — ní thugann siad faoi deara an cadhnra atá istigh.** — Coinnigh an tóirse séalaithe i do lámh, taispeáin an lasc agus ansin buail go héadrom ar cheann dúnta an chadhnra: ligean an lasc dó imeacht; is é an cadhnra a chuireann ag imeacht é. Abraíodh an rang le chéile cadhnra agus é á chur san fhonsa sin.
- **Ní chuireann ach lasc nó leictreachas rudaí ag imeacht — ní áirítear carranna brú ná roithleáin ghaoithe.** — Taispeáin arís an roithleán gaoithe agus an carr brú simplí ar an mbrat urláir: ag an aois seo, is féidir le rudaí imeacht trí chasadh, le cadhnra, le brú nó le gaoth.
- **Bíonn níos mó cumhachta ag teastáil i gcónaí ó rudaí móra, nó is draíocht atá i gcadhnraí.** — Coinnigh simplí é: ní hé an méid an riail — is féidir le roithleán gaoithe beag bídeach agus le carr brú mór imeacht araon; teastaíonn an cineál ceart cumhachta ó gach ceann, ní draíocht.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Fanann na páistí seo ag stáisiún amháin in éineacht leat agus ainmníonn siad an t-aon ghníomh amháin (casadh, brú nó séideadh); cinntigh go bhfaigheann siad seal leat ag lasadh agus ag múchadh an tóirse roimh an sórtáil. • Baineann siad leas as na lipéid ar na fonsaí a bhfuil pictiúr agus focal orthu, agus tarraingíonn siad réad amháin le marc 'conas' amháin a chóipeálann siad ón eiseamláir ar do chlár.	• Tugann siad cuairt ar na trí stáisiún agus insíonn siad i gcogar do pháirtí cad a theastaigh ó gach ceann roimh an sórtáil ar an mbrat urláir.	• Tarraingíonn siad dhá rud a imíonn ar bhealaí éagsúla agus insíonn siad do pháirtí an gníomh a bhaineann le gach ceann; le linn na sórtála, cabhraíonn siad le páiste eile sa rang a deir 'lasc' é a athrá mar 'cadhnra'.

Nasc traschuraclaim

Teanga ó bhéal: abairtí le páirtí a ainmníonn an réad agus an gníomh (Chas mé an bréagán / Shéid mé an roithleán gaoithe).

